

Sprawozdanie z konferencji *Sportowcy w źródle archiwalnym* (w ramach cyklu „Spotkania ze źródłem archiwalnym”), Kielce 29 maja 2024 roku

9 maja 2024 r. w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach przy ul. J. Kusocińskiego 57 odbyła się kolejna konferencja w ramach cyklu „Spotkania ze źródłem archiwalnym”. Tematem przewodnim spotkania byli *Sportowcy w źródle archiwalnym*. Partnerem tej konferencji była Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach, a organizatorami Archiwum Państwowe w Kielcach oraz Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Spotkaniu towarzyszyły dwie wystawy: *Z pasji do sportu* (przygotowana przez Annę Knajder-Sowę oraz Ewę Lewicką) ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej oraz *Szybciej, wyżej, silniej. Dzieje sportu na Kielecczyźnie w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach* – przygotowana przez pracowników Archiwum Państwowego w Kielcach.

Obrady zostały otwarte przez prowadzących tę konferencję dr Wiesławę Rutkowską – dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach i dr. hab. prof. UJK Jerzego Gapysa – dyrektora Instytutu Historii UJK. Otwierający obrady przywitani wszystkich gości i prelegentów oraz wygłosili krótki wstęp.

Przed rozpoczęciem wystąpień prelegentów głos zabrały Anna Knajder-Sowa i Ewa Lewicka, które opowiedziały o zorganizowanej wystawie – *Z pasji do sportu* – skupiającej się ogólnie na sporcie z uwzględnieniem Kielecczyzny. Wystawa poświęcona została również lekkoatlecie Januszowi Kusocińskiemu (jego nazwiskiem nazwano ulicę, na której znajduje się Archiwum Państwowe w Kielcach) oraz pięściarzowi Leszkowi Drogoszowi. Na koniec Panie zwróciły uwagę na książkę znajdującą się w zbiorach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach – *Olympia 1936* i jej bogaty materiał ikonograficzny.

Jako pierwsi prelegenci wystąpili dr hab. prof. UJD Eligiusz Małolepszy i dr Teresa Drozdek-Małolepsza. Wygłosili oni referat połączony z prezentacją multimedialną *Sportowcy w województwie wołyńskim w latach 1921–1939*. Wystąpienie rozpoczęli od omówienia podziału administracyjnego województwa wołyńskiego w II RP oraz dokonali krótkiej charakterystyki tego regionu pod względem historii i składu narodowościowego mieszkańców. Autorzy zwrócili szczególną uwagę na rolę uwarunkowań geograficznych i infrastruktury tego wo-

jewództwa, które sprzyjały rozwojowi sportu. Następnie wymienili takie obiekty sportowe, jak Stadion im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łucku, kompleks pływalni w Równem, przystań kajakową w Kowlu oraz w Janowej Dolinie. Zwrócili także uwagę na działające tam organizacje, stowarzyszenia i kluby sportowe. W następnej kolejności autorzy podjęli tematykę uwarunkowań rozwoju sportu w kontekście narodowości. Omówione zostały struktury sportu polskiego oraz mniejszości czeskiej, ukraińskiej oraz żydowskiej. Kolejnym zagadnieniem były dyscypliny sportowe uprawiane w województwie wołyńskim i osiągnięcia z nimi związane. W końcowej części wystąpienia prof. Eligiusz Małolepszy zaprezentował pochodzącą z okresu II Rzeczypospolitej Państwową Odznakę Sportową¹.

Kolejnym prelegentem była prezes stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939” Grażyna Szkonter. Wygłosiła ona referat połączony z prezentacją multimedialną *PKS – policyjne kluby sportowe*. Prelegentka, świadoma niewielkiego zainteresowania wśród historyków tematyką polskiej policji, podjęła to zagadnienie, prezentując osiągnięcia sportowe polskich policjantów w latach 1924–1939. Na początku wspomniała o dekreście ustanowienia policji w II Rzeczypospolitej oraz przytoczyła raporty, które wspominały zły stan fizyczny ówczesnej policji, co było wynikiem biedy panującej w kraju wyniszczonym przez I wojnę światową i walki z Rosją Sowiecką. Następnie poruszyła temat organizowania przez państwowe instytucje zawodów lekkoatletycznych oraz kwestię powstawania przy jednostkach policji organizacji prosportowych (np. Policyjne Kluby Sportowe, Ogniska Sportowe) mających na celu poprawienie sprawności ogólnej funkcjonariuszy polskiej policji. Autorka w końcowej części referatu omówiła osiągnięcia polskich funkcjonariuszy w poszczególnych dyscyplinach sportowych. Po zakończeniu wystąpienia została ogłoszona przerwa, która miała na celu dać obecnym na konferencji czas na odpoczynek i zwiedzenie wystaw.

Po przerwie rozpoczęła się druga część konferencji. Pierwszy po przerwie wystąpił Krzysztof Pierściński – student Instytutu Historii UJK. Tematem jego referatu byli *Sportowcy „polscy” na igrzyskach olimpijskich w latach 1896–1920*. Autor, wspierając się prezentacją multimedialną, przedstawił polskich uczestników igrzysk olimpijskich i ich sylwetki. Prelegent rozpoczął swoje wystąpienie od omówienia problemów związanych z definicją Polaka, szczególnie w czasie, gdy ziemie polskie znajdowały pod panowaniem zaborców. Zaznaczył, że polscy olimpijczycy w czasie zaborów nie występowali pod polską flagą. Następnie przeszedł do głównej części swojego referatu, omawiając sylwetki polskich uczestników igrzysk olimpijskich w podanych latach. Przywołał osoby takie, jak Julian Michaux, William Henry Nawrocki, George Gaidzik i Felicja Pietrzykowska, oraz omówił ich dokonania w sporcie. Wymienione w referacie sylwetki wymagały

¹ Zob.: https://pl.wikipedia.org/wiki/Państwowa_Odznaka_Sportowa [dostęp: 27.09.2024].

szerszego kontekstu genealogicznego, o którym prelegent również wspominał. Na koniec poruszona została istotna kwestia genealogii i jej roli w odkrywaniu przynależności do narodowości.

Czwartym referentem konferencji był Jakub Pęczkowicz – student Instytutu Historii UJK oraz prezes Studenckiego Koła Naukowego Historyków. Zaprezentował referat *Kielecki olimpijczyk – Ireneusz Kiejda – w źródłach i wspomnieniach*. Ireneusz Kiejda był dwukrotnym mistrzem Polski w judo oraz samych Igrzysk Olimpijskich 1988 w Seulu. We wstępie prelegent omówił polską reprezentację na IO 1988 oraz jej osiągnięcia, ze szczególnym uwzględnieniem polskich judoków. Następnie zaprezentował sylwetkę Ireneusza Kiejdy i jego osiągnięcia w judo, w tym nagrody zdobyte na Igrzyskach Olimpijskich 1988 r. w Seulu. Na koniec streścił dalszy życiorys Ireneusza Kiejdy, aż po dziś dzień, a także zaprezentował fotografię prezentującą polską reprezentację na IO 1988 w Seulu.

Ostatnim wystąpieniem spotkania był referat *O sporcie i sportowcach w zasobie Archiwum Państwowym w Kielcach – wybrane przykłady* autorstwa Pauliny Kalety. Prelegentka zwróciła uwagę na fakt ustanowienia roku 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków, co ma na celu uhonorowanie setnej rocznicy zdobycia przez polskich reprezentantów pierwszych medali olimpijskich. Autorka podjęła się tematyki olimpijczyków i igrzysk olimpijskich w kontekście Polski na podstawie źródeł dostępnych w zasobie Archiwum Państwowym w Kielcach z lat 1920–1980. Na początku prelegentka dokonała krótkiego wprowadzenia dotyczącego informacji o pierwszych polskich medalach zdobytych na igrzyskach. Następnie przeszła do głównej części swojego referatu, czyli omawiania wybranych dokumentów związanych z polskimi olimpijczykami.

Pierwszym omówionym źródłem było pismo Polskiego Komitetu Igrzysk Olimpijskich z dnia 28 maja 1920 r. skierowane do Rady Miejskiej w Kielcach z prośbą o finansowe wsparcie polskich reprezentantów na IO 1920 w Antwerpii. Prelegentka przedstawiła również protokoły z obrad Rady Miejskiej. Polska reprezentacja ostatecznie musiała zrezygnować z udziału w IO ze względu na agresję Rosji Sowieckiej na Polskę. Kolejnym omówionym dokumentem było pismo Polskiego Komitetu Olimpijskiego z 14 marca 1928 skierowane do wojewody z prośbą o wsparcie finansowe delegacji polskich reprezentantów na IO 1928 w Amsterdamie. Ostatecznie Polska reprezentacja wzięła udział w liczbie 66 uczestników i zdobyło 5 medali. Następne prezentowane dokumenty dotyczyły propagandy cukrowniczej w II Rzeczpospolitej, z czasów, gdy w polskim społeczeństwie promowano konsumpcję cukru. Tworzono wówczas broszury zachęcające Polaków do spożywania cukru, wykorzystując wizerunki i aprobatę polskich olimpijczyków. Następnymi zaprezentowanymi materiałami były zdjęcia przedstawiające polskich olimpijczyków, m. in. Leszka Dorosza, na IO 1952 w Helsinkach.

Po zakończeniu wszystkich wystąpień odbyła się dyskusja dotycząca wygłoszonych referatów. Po zakończeniu dyskusji prelegenci dzielili się swoimi wspomnieniami z minionych lat, dotyczącymi popularności polskich sportowców w telewizji. Na koniec spotkania prowadzący konferencję dr Wiesława Rutkowska i prof. Jerzy Gapys wygłosili krótką mowę podsumowującą, ogłosili terminy najbliższych wydarzeń mających miejsce w Archiwum Państwowym w Kielcach oraz podziękowali prelegentom za wygłoszone referaty i gościom za obecność.

PIOTR DAMIAN KOZIEŁ
ORCID: 0009-0008-6917-9009
student, Instytut Historii UJK